

Virgin 1921

CONTEMPLATIO PHYSICA

DE

NATURA,

Quam

DEO ducente & docente,

Consensu Amplissimæ Facultatis Philosophicæ, In
illustri Academia Christinæ,

SUB PRÆSIDIO

Eximij & Clarissimi Viri,

DN. M. GEORGII ALANI,

Phys. & Botan. Professoris Ordinarij, Præceptoris &
Promotoris sui debitâ observantiâ perpetim colendi,

*Liberalis exercitij ergo, exeutiendam & ventilandam
Publicè exhibet,*

JOHANNES M. GARSIVS Arbog.

S. R. M. Stipend.

In Auditorio Majori ad diem 3. Maj A. 1645. horis consuetis.

Cic. L. 5. Quæst. Tuscul.

Natura semper invicta, sed mortales umbris, deliciis, otio, languore, de-
sidiâ animum inficiunt; opinionibus malisq; more delinunt
mollunt.

A B O Æ,

Excudebat Petrus Wald/ Acad. Typogr. 1645.

Reverendissimo & Excellentissimo Viro,

DN. JOHANNI RUDBECKIO,
S.S. Theol. Doctori & Diocesi: Arof. Episcopo eximio,
Mecænati ac summo Patrono reverenter colendo.

HELSINGIN
YLIOPISTON
KIRJASTO

Ut Et.

Reverendo & Praclarissimo Viro,

DN. M. GABRIELI HOLSTENIO,
Civitatis Arof. Past. & Præp. vigilantiss: ac consistorij adses-
sori primario, Evergetæ & fautori benignissimo.

Nec Non.

Reverendis atq; Clarissimis &c.
Viris,

Dn. M. Georgio Vintrosio, Ar-
bogiensium Ecclesia Pastori eru-
ditissimo.

Dn. Henrico Chruse in Bär-
ke Pastori eximio.

Dn. Johanni Petri Arbog. in
Gym: Arof. Græ: L: Lect. dili-
gentissimo.

Dn. Gustavo Nicolai L. Past.
in Himmets Vigilantiss.

Dn. Petro Jonæ, in Sch. Arbog.
Rectori Fideliss.

Dn. Erico Engelb. Cop. in Eccl.
Arbog. Communiistro.

Ac etiam Spectatiss. Consultiss. &
prudentiss. Viris, inclytæ reip. Arbo-
giens. Consulib; & Civib; primarijs.

Dn. Erico Gudmundi.

Dn. Jonæ Jonæ.

Dn. Johanni Gubbere.

Dn. Laurento Höver.

M. Johanni Münster.

Dn. Henrico Laurentij.

Dn. Johanni Jonæ.

Dn. Nicolao Beronis.

Dn. Petro Andrea.

Dn. Laurentio Jordani.

Dn. Olao Andrea

In Christo Patribus, Mecænatibus, Patronis, Promotoribus, Præceptoribus,
hospitibus, benefactoribus & amicis meis, semper, ubiq; ac omni
observantia cultu maximè prosequendis; hæc studiozorum meo-
rum primitias, in debita pietatis, gratitudinis & observantia delata-
tionem, reverenter & officiosè offero & submissè dico.

Joh. Garsius A. & Resp.

VIRIS

*Nobilissimis, Amplissimis, Consultissimis, omniaque
virtutum genere eminentissimis.*

DN. O L A O B U R E
de Boo & Fogelbro/Med.D. Experientissimo, quon-
dam Regij Parlamenti Aboënsis Vice-Præsidi Celeberrimo,
Fautori ac Promotori suo optatissimo.

DN. JOHANNI M B N E R
de Fulcila/Råghöö & Nuhiala/ Dicasterij supremi
in Finl. Assessori Prudentissimo; Studiorum suorum Pa-
terono, Promotori ac Nutritio ut summo & benignissimo,
ita summâ animi devotione suspiciendo.

DN. SVENONI S W A R E N
de Sunby & Fogelbro/ Copiæ pedestris quæ ex teu-
tonico solo armatur, in domum austriacam, capitaneo ma-
ximè strenuo, mecænati item indubitato.

*Hanc disputationem Physicam debita gratitudinis
& observantia ergo, consecrare & offerre vo-
luit & debuit.*

Joh. G. Author & Resp.

THE S: I.

PLeraq; sunt vocabula, quibus vulgò utimur, non tri-
liquido animadvertimus, quid ea ex proprietate
vera significant, Macrobius lib. 6. Saturnal. c. 8.
Quia enim plures res quam verba, hinc fit, ut com-
moda sæpè imponi non possint, sed necesse est, ut
unum plures adsciscat significationes, quo res om-
nes depingi queant & adumbrari. Inter illa
meritò numeramus in sermonibus celebre atq; ob-
vium NATURÆ vocabulum, quò omnes fa-
cile utuntur, sed quid propriè denotet, plurimi æ-
què cum vulgò ignorant. Quia v. in disputatio-
nibus sine ambiguae vocis distinctione ad rei con-
siderationem venire velle, est tempus perdere vel-
le, dicente Galeno Medicorum phosphoro: Ideo
probe Homonymia vocabuli NATURÆ excu-
tienda, ne nobis imponat, & in primo limine stan-
tibus, statim pilum iniiciat.

*II. Natura itaq; vox. 1. Mentem divinam, re-
rum omnium parentem denotat. sic Sen. l. 4. de benef.
asserit naturam nihil aliud esse quam Deum. Hac a-
lias Natura Naturans dici consuevit. 2. Sumitur pro
tota rerum universitate à DEo pendente, Natura
naturata dicta. 3. Pro substantia, quidditate & essen-*

tiacujusq; rei. 4. Pro ipso mundo. 5. Pro nativo calore ac cujusvis animalis temperamento, Tandem 6. Pro principio rerum naturalium Interno, cujus beneficio sunt & operantur.

III. Nos de postremâ acceptione tantum hâc vicè, placidam & amicam pugnam cum Philosophiæ alumnis pugnaturi, in certamen literarium descendemus, non tanquam arenarij, vel pretio adducti, vel supplicio coacti, sed ingenij acuendi, veritatisq; inquirendæ gratia, quæ animi pabulum. Scal. Exc. 148. f. 4. Scimus enim intellectum hominis quiete non gaudere.

IV. Quid sit quærere, antequam An sit, nihil quærere est. Arist: l. 2. post. an. c. 7. t. 39. Prius itaq; An sit ostendendum est. Hoc autem velle demonstrare, An sit natura ridiculi, imo inutilis esse operæ censet Arist. lib. 2. Phys: c. 2. t. 6. Et nos cum illo. Quia per se manifesta, perq; experientiâ nota, velle probari sibi, mera est stultitia. Si dubitas n. An sit natura, certè dubitas utrum ne ipse sis an non sis.

V. Præsuppositâ itaq; questione An sit, Quid sit inquirendum porro venit: Definitio enim anchorarum omnium firmissima, Asserente Scal. Et quamvis Aristotelis definitionem excusabilem, sanoq; sensu tolerabilem censemus, sequentem tamen ceu paulo clariorem enucleatim eviscerem.

Natura est causa interna, quâ quodvis corpus naturale suam habet essentiam, affectiones, actiones, & passiones.

VI. Hæc definitiva oratio resolvitur in subiectum & prædicatum. Subiectum definitum constituit, quod dicitur Natura, à nascendo deducta, quia Natura res naturales gignit, eisq; producendo essentias & facultates proprias communicat.

VII. Prædicatum definitivæ nostræ orationis absolvitur genere & differentia. Genus est causa interna, Natura enim à materia & forma non differt re, sed ratione, quæ seorsim extra compositum sejunctæ hic non spectantur, sed proportionem geometricam, cuilibet corpori naturali conjunctim essentiam dant.

VIII. Differentia jam inquirenda est, cujus vicem in definitione hac subit naturæ causalitas triplex. 1. A natura corpus naturale habet essentiam, A Deo enim ita instructa est, ut cuilibet substantiæ corporeæ, nempe celo, stellis, elementis, lapidibus, herbis, arboribus, Leoni, Aquilæ, homini, suppeditet essentiam, causaq; sit cur in eodem statu permaneant.

IX. 2. Natura item est, cuilibet corpori affectiones superaddere, puta, Quantitatem, Qualitatem, motum aut quietem, affectionesq; similes, cum nulla detur res naturalis hisce destituta.

X. Deniq; Natura, cuiuslibet rei naturali in genere vel specie, suos effectus tribuit, & expedite communicat, ita ut nihil otiosum esse patiatur. Cætera v. naturæ accidentia & innumeros effectus meditationi cuiuslibet permitto & experientiæ.

XI. Hic vetustissimam illam disceptationem movere lubet; Num ars sit præstantior naturâ? Cujus sententia negativam partem tuemur, partim ob nobilitatem essentia, partim ob præstantiam operum, in quibus ars (sola & seorsim considerata) à natura superatur. Natura enim ex sua propriâ vi & substantias & accidentia producere potest, Nunquam v. accidens utrumq; præstabit per se, licet in virtute substantia quadamtenus facere idipsum queat. Ut erudite probat Tol: l.2. de anima q. 1.

XII. Ex abundantia addimus; quod à natura resultat Naturale dici, idq; quadrupliciter. 1. Quod cum eo, quod naturam in se habet, primordium & ortum habet, ut igni evolare sursum. 2. Quod quidem non congenitum, sponte tamen successu temporis, in capacibus & naturâ destinatis subjectis provenit, ut viro barba. 3. Quorum potentia tantum inest, habitus & actus eorum studio consequitur, ut virtus Ethica. 4. Quod natura magis intendit, ut sanitas. Quâ de re Acutissimus Philosophus Jacobus Martini disp. 2. in Svarez, th. 27. accuratè disserit.

Et

*Et hæc de natura dicta sufficiant pro ratione instituti,
cætera quod attinet, ipsi conflictui relinquimus, & in-
terim ponimus.*

AXIOMATA.

I.

- N**aturæ vires non langvescunt, nec sponte suâ ad inte-
ritum properant.
2. Ars opera naturæ moliri non potest.
  3. Deus contra naturam nihil facit.
  4. Opus naturæ est opus intelligentiæ non errantis.
  5. Natura non abundat in superfluis, nec deficit in necessarijs.
  6. Natura non facit saltum.

COROLLARIA.

I.

- A**n natura in materiam & formam, ut duas spe-
cies dispescatur? N. contra Velcurionem.
- II. An necesse sit ad perfectam rei notitiam om-
nes causas ejus cognoscere? D.
- III. An omnes Magiæ effectus sint tantum pu-
tatitij? N.
4. An Astrologia sit pars Physicæ? N. cōtra Tim.
  5. Num ante diluvium vinum fuerit in usu? A.
  6. Utrum nobilitas sit purum putum hominum
inventum, an v. in natura fundamentum suum
habeat, ita ut qui ex parentibus & majoribus
præstantib⁹ sint nati, indolem quoq; obtineant
præstantiorem? N. prius, post: Aff.

VII. An sola virtus nobilitet, ut qui ab ea sit factus instructus, statim se nobilem profiteri possit? N.

VIII. An quicquid ad beatitudinem civilem facit, id omne virtute pareatur? Aff.

IX. Ignis langvescit, sæpè etiam extingvitur ad solem, in umbrâ v. conservatur. Ratio est, quia calor solis similis est calori ignis, simile autem elicit simile & eliciendo debilitat.

DEO Omnipotenti

Sit Laus & Gloria in Sempiterna Secula.

Ornatissimo & Doctissimo

Dn. IOHANNI ARBOGIENSI,

de Constitutione NATURÆ doctè differenti,
amico & discipulo suo dilecto.

Artis præclara est secretas noscere vires
Naturæ, gremio quæ tenet ipsa suo.
Nec quisquam poterit melius scrutarier illas.
Quam serimetur principium undè fluit.
Hoc quoniam IANNES, multo conamine præstas
Tu merito Phæbi gratus amicus eris.
Pergito sic felix tantis insistere captis,
Quæ quondam tribuerunt premia larga tibi,

Amoris & honoris ergò sibi iunxit

NICOL. LAUR. NYCOP.

Log. & Poës. P. P. & Facult.

Phil. p. t. Decanus.

